

VI. Računice. Močnik, dr. Fr. vitez. Prva računica za slovenske ljudske šole. Na Dunaji. V c. k. založbi šolskih knjig. 8 kr.

— — Druga računica. 12 kr.

— — Tretja računica. 13 kr.

— — Četrta računica. 16 kr.

— — Peta računica za jedno- dvo- in trirazredne ljudske šole. Vezana 20 kr.

VII. Pevske knjige. Nedvéd Anton, Slavček. Zbirka šolskih pesmi. V Ljubljani 1879. Založil pisatelj. 1. stopnja 20 kr., 2. stopnja 20 kr., 3. stopnja 30 kr.

VIII. Učila. Tomšič Iv., Nazorni nauk za slovensko mladost. V Ljubljani 1872. Pri Giontini-tu za 3 gld. 50 kr.

Stenske table (12). Na Dunaji. V c. k. založbi šolskih knjig. 2 gld. 40 kr.

Razinger A., Žumer A. Stenske table (25). V Ljubljani. 2 gld. 50 kr.

D o p i s i.

Z Goriškega, konec maja. (Po pregledovanji šolskih knjižnic.) S pričetkom tega meseca je potekel čas pregledovanja šolskih knjižnic po ukazu sedanjega naučnega ministra dr. Gautsch-a iz dne 16. decembra l. l. Ta ukaz je — kar se tiče ljudske šole — kolikor toliko le oponova istopomembnih ukazov, koja sta izdala prejšnja naučna ministra. Od kar so se namreč po §. 71. »šolskega in učnega reda« zakonito uveljavile šolske knjižnice, izdali so se o njih štirje važnejši ministerski ukazi. — Eden — iz dne 15. decembra 1871. l. — govori ob ustanovitvi in redu, ostali trije (12. julija 1875 3. januarja 1883 in 16. decembra 1885) pa o pregledovanji, nadziranji in uporabi šolskih knjižnic.

Zadnji trije ministerski ukazi so posebno važni, ker določajo sposobnost knjig za šolske knjižnice; kajti jasno je kot beli dan, da je čitanje primernih bukev neizmerne vpliva na umstveno in нравstveno vzgojo šolske mladine. Zanimljivi so pa tudi, ker kolikor toliko značaje (karakterizirajo) tri različne faze našega najvišjega šolskega oblastva za časa novodobnega šolstva.

Prvi ukaz (za ministrovanja Stremayr-jevega) térja, naj se izključe iz šolskih knjižnic vse óne knjige, ki bi utegnole škodovati »udanosti najvišej dinastiji, patrijotičnemu čustvu ali čislanju domovinskih naprav.«

Drugi ukaz (za ministrovanja Conrad-ovega) veleva strogo, da naj se odstráne knjige zaléce »spoštovanje vere, udanost najvišej dinastiji, patrijotično čustvo ali čislanje domovinskih naprav.«

Tretji ukaz (za ministrovanja Gautsch-evega) pa zahteva, da naj se izlóce iz knjižnic vse óne knjige, ki bi bile »nevarne v patrijotičnem, verskem ali нравstvenem obziru.«

Kakor je znano, sklenola je naša država dne 18. avgusta 1855. leta s tedanjim papežem Pijem IX. konkordat, ki je obsegal tudi važna določila o našem šolstvu. Vsled tega konkordata je moral biti ves pouk katoliške mladine po vseh javnih in nejavnih šolah primeren katoliškej veri; škofje so imeli voditi versko vzgojo šolske mladine, in vsi učitelji katoliških ljudskih šol so bili pod cerkvenim nadzorstvom.

Po blizu 13letnem obstanku je konkordat preminol; pokopal ga je državni osnovni zakon iz dne 21. decembra 1867. l. in njegova postavna naslednika iz dne 25. maja 1868. in 14. maja 1869. l. Iz skrajne verske smo dobili skrajno liberalno šolo. In česar ni doseglo zakonodavstvo, pretirali so izvršujoči organi. Duhovščino — prej jedino vladarico v šoli — hoteli so iz nje popolnoma odstraniti. Primerno, dobro in na mestu je bilo le to, kar je bilo prejšnjemu nasprotno.

Iz te dobe izvira gori navedeni prvi (Stremayr-jev) ukaz o pregledovanji šolskih knjižnic. — Umovalo se je: Vera in národnost sti se v prejšnjej dobi dovolj zahtevali, kaj je treba se še sedaj ná-nji ozirati?! Zadostuje, da ni v šolskih knjižnicah knjig škodljivih »patrijotičnemu čustvu!«

K sreči so merodajni krogi kmalu izprevideli, da tudi ta pot ni prava in — vera je prišla zopet v čast. Stremayr je šel, in sledil mu je Conrad. Conrad je oponovil ukaz o pregledovanji šolskih knjižnic — k patrijotičnemu čustvu je prišla vera. Ta dostavek v Conra-

dovem ukazu je bil sicer veren izraz javnega mišljenja, vendar je pa ministru manjkalo energije, da bi bilo to mišljenje prešlo tudi v dejanje. Preveč so mu imponovali čestilci njegovega prednika, in zgodilo se mu je kot človeku, ki hoče sedeti na dveh stolih.

Cesar je Conrad - u manjkalo, našlo se je pri njegovem nasledniku v polni meri. Dr. Gautsch je energičen in skušen solnik. To je dokazal s svojimi govori v državnem zboru, to svedoče njegovi razmeroma jako mnogobrojni naučnoministerski ukazi, med katerimi je oni iz dne 16. decembra l. l. o zopetnem pregledovanju šolskih knjižnic izvestno naj važnejši. Njegova ekscelenca podarja v tem ukazu poleg patrijotičnega in verskega obzira tudi npravstven obzir; a jaz mislim, da je ta dostavek le nekaka stafaža zaradi natančnosti in — različnosti; kajti ako knjiga ugaja v verskem obziru, bode tudi npravstveno varna. Zato se pa ne vjemam z nekim nemškim šolskim listom, ki primerja omenjene ministerske ukaze s tremi stopenji slovničnega stopnjevanja: s pozitivom, komparativom in superlativom, temveč mislim, da je Gautsch - ev ukaz — kar se ljudske šole tiče — prav isti kakor Conradov, in nikakor kak superlativ. Razloček je pač le: da je podpisana energična ekscelenca dr. Gautsch.

Po primerjanju teh treh važnih ministerskih ukazov in po razmišljanju okolnosti njihovega nastanka se mi nehoté vriva vprašanje, s kakimi občuti je sprejelo te ukaze slovensko učiteljstvo in s kakšnimi so je sprejeli naši nemški sosede?

Kolikor morem iz lastne preteklosti in sedanjosti reči, ni bil sprejem teh ministerskih ukazov med slovenskim učiteljstvom ni mrzel, ni gorak, — bil je dostojen, kakor se spodobi uradniku ki ima predstojniške ukaze — prijetne ali neprijetne — vestno izpolnovati. Slovenski učitelj se je pri novodobnem šolstvu sicer razveselil izprememb, vsled katerih se je podelilo njegovemu važnemu stanu dostojno mesto v človeški družbi, vendar pa ni slovenski učitelj le učitelj, ampak tudi Slovenec, veren sin svojega milega, zatiranega národa, s katerim čuti in uživa srečne in nesrečne dni. Ko pride tedaj oni srečen dan, ki nam porodi ukaz, da se slovenskemu národu **dejansko** podelijo pravice, ki mu gredo po človeškem in božjem zakonu, pravice, koje uživajo drugi národi užé sto in sto let: takrat se razveseli tudi slovenski učitelj iz dna srca ter pozdravi oni ukaz s solzo nekaljene rádnosti v svojem očesu.

Pa vrnimo se k predmetu! Da niso ukazi gledé šolskih knjižnic napravili pri nas ni krika ni vika, iskati je tudi v našem političnem mišljenju. Slovenci smo verno in patrijotično ljudstvo. Žal da se nam ta patrijotizem premnogokrat plačuje s zatiranjem! Knjige, nahajajoče se v naših šolskih knjižnicah, ne zapadejo izvestno dosedanjim ministerskim ukazom v nobenem obziru.

Vse drugače je bilo obnašanje naših nemških sosedov. Komaj so se začeli prvi glasovi o dr. Gautsch - evem ukazu, užé so zagnali nemški listi vseh različnih barv s šolskimi vred strašen krik, ki se je razlegal povsod, kder se nemški piše in govori. Ropot ni bil manjši od takrat, ko se nam je porodila šolska novela. Da, nemško učiteljstvo se je mislilo v taki nevarnosti, da se je neki nemški profesor sluté »veliko opasnost« nemške šole čutil poklicanega zagnati se v oni nedolžen ukaz v državnem zboru. In čemu vse to!? — Ukaz je v stvarnem obziru pravi duplikat Conrad - ovega ukaza. Da se razteza tudi na srednje šole, nima brigati ljudskega učitelja, da določuje pregledovanju čas, ni posebnega pomena. Zakaj tedaj táko ropotanje?

(Konec prih.)

Od sv. Marka pod Ptujem. (Zahvala.) Slavni odbor »Matice Slovenske« daroval je naši šolski knjižnici 36 lepih knjig, med katerimi je tudi lepi »Spomenik o šestoletnici habsburske vlade.« Za ta blagodušni dar se slavnemu odboru v imenu čitajočih prísérno zahvaljuje šolsko voditeljstvo pri sv. Marku pod Ptujem v 30. dan maja 1886 l.

Ivan Strelec,
knjižničar.

Janez Možina,
nadučitelj in šolski voditelj.

S Krasa. (Okrajna učiteljska konferencija) bode v Sežani v 7. dan julija t. l., in sicer s sledéčim dnevnim redom, ki smo ga učitelji kraški dobili od okrajnega šol. sveta Sežanskega v nemškem (!) jeziku: 1. Bericht des Bezirksschulinspectors. 2. Wie soll das Kopfrechnen nach dem 1., 2. und 3. Rechenbuche von Močnik praktisch behandelt werden, und welche Aufgaben sind dazu an geeignetsten? 3. Wie sollen schriftliche Aufgaben behandelt werden? 4. Detaillirung der Lehrpläne aus dem Aufsatz und aus dem Schönschreiben. Die Referenten *ad hoc* zu 2., 3. und 4. bestimmt der k. k. Bezirksschulinspector in - der Konferenz. 5. Bericht der Bibliotheks - Commission. 6. Wahl der Bibliotheks - Commission. 7. Wahl des ständigen Ausschusses.

O tej konferenciji Vam bodem poročal o svojem času. Za danes le izrazim, da je prav, da so se jeli tudi pri nas učitelji siliti k duševnemu delovanju s tem, da morajo dotične naloge pisмено izdelati kakor izrečno veli odlok: »Über die Themata 2, 3 und 4 sind schriftliche Ausarbeitungen vorzubereiten und bei der Konferenz dem k. k. Bezirksschulinspector abzugeben. Gr.

Iz Ribnice. — Letošnja okrajna učiteljska konferencija za šolski okraj Kočevje bode v 21. dan julija t. l. v prostorih risarske dvorane Kočevske nižje gimnazije. Na dnevnem redu je: 1. Skrb za zdravje. 2. Smoter, obseg in metoda zemljepisnega pouka v ljudski šoli. 3. Stvarna obravnava berilne vaje z učenci III. razreda. 4. Na kaj naj se učitelj posebno ozira pri telovadnem pouku?

Iz Hotiča. (Zahvala.) Preč. g. Mat. Absec, tukajšnji duhovni pastir in ob jednom predsednik krajnemu šolskemu svetu, izvolil je našej šoli podariti zraven več knjig raznega obsega tudi harmonij v najboljem stanu. — Za ta velikodušni dar se v imenu vse občine najpristrčneje zahvaljuje in klič: Bog plačaj!

Janko Toman,
učitelj.

Iz Križev pri Trziču. (Zahvala.) Kakor užé vlani, je tudi letos slavno društvo »Narodna Šola« za mali znesek darovala naši šoli mnogo različnega šolskega blaga. Za te obilne darove se v imenu uboge šolske mladine nižeje podpisani pristrčno zahvaljuje

Josip Azman,
šolski voditelj.

Iz Ljubljane. Iz sej c. kr. deželnega šolskega sveta v 6. in 27. dan preteč. m. — Deželnemu odboru se naznanja proračun o potrebninah za stalne plače ljudskim učiteljem na Kranjskem za 1887. l. — Določi se, katera šolska občina in koliko da dobi podpore za zidanje novih šol in za prizidanje šolam od 6000 gld., ki jih je kranjska hranilnica v ta namen darovala. — Deželnemu odboru se nasvêtuje o ustanovah cesarja Franca-Josipa tukajšnjim obrtniskim nadaljevalnim šolam za 1886. l. — Poročilo c. kr. izpraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole o preizkušnjah učiteljske sposobnosti meseca aprila t. l. se jemlje na znanje. — Šoli v Rakitni določi se pomožni učitelj. — O nastavljanji več profesojskih služeb na višji gimnaziji v Ljubljani in v Novem mestu in na c. kr. tukajšnji višji realki poroča se na višje mesto. — Štirje učenci na višji gimnaziji v Ljubljani se izključijo. — Sl. c. kr. ministerstvu za bogocastje in uk poroča se o rabi zgodovinske knjige »Kurzfassste Geschichte Krains«. — Dovoljuje se, da se pri sv. Trojici (v Logaškem okraji) ustanovi enorazredna ljudska šola. — Nastaviti se učiteljski službi v Borovnici in v Vrabčah, učitelj v K. pa se začasno dá doslužnina. — Trije učitelji se prestavijo iz službenih ozirov. (Glej »Premene pri učiteljstvu« v dan l.) — Nekemu nadučitelju se po pritožbi pripozná tretja starostna doklada. — Neki učiteljevi vdovi se določi postavna odpravnina in četrtina za pogreb. — Več prošelj učiteljskih pripravnic, da bi se jim dovolilo k preizkušnji za vrtnice v otroče vrte, predlaga se sl. c. kr. ministerstvu za bogocastje in uk. — Nasvêti zastran podeljenja služeb na tukajšnjem c. kr. učiteljski odposlali so se na višje mesto. — Prošnja nekega krajnega šolskega sveta za dovoljenje poludnevne uka se ne usliši, ravno tako se tudi odbije prošnja nekega nadučitelja, da bi se šoli podelila učila za kmetijski pouk. — Reši se več pritožeb o kaznih za šolske zamude, prošelj o učnini in za nagrade.

— Minister za bogocastje in uk je z ukazom s 15. maja t. l. št. 9213 naslednjim splošnim obrtniskim, strokovskim in trgovskim nadaljevalnim šolam za 1886. l. podelil podpore iz državnega zaklada in sicer na Kranjskem obrtniskim nadaljevalnim šolam v Kočevji 180 gld., v Kranji 250 gld., v Ljubljani 2000 gld., v Trziči 350 gld., v Novem mestu 430 gld. in v Kameniku 300 gld.

— Po ministerskem ukazu s 27. maja t. l., št. 24106 se učiteljem ljudskih in meščanskih šol prepoveduje prodajati šolske knjige.

— Prikazujejo se otroče bolezni v Ljubljani in po deželi. Pri I. mestni deški ljudski šoli se je zaradi »ošpic« moral I. razred en teden zapreti. Tudi v Trnji (v Postojinskem okraji) je bila šola zaprta zaradi bolezni.

— Počitnice vsled vročine. Naučni minister pl. Gautsch doposlal je te dni nižeavstrijskemu deželnemu šolskemu svetu naredbo, v kateri dovoljuje srednje-šolskim ravnateljstvom na Dunaji in po predmestjih po letu zaradi silne vročine po potrebi dijake šole oprostiti v

posamičnih urah, oziroma ustaviti popoldanski šolski pouk. Nadalje ta nova naredba veleva, da ima po izobraževaliških za učitelje in učiteljice, kakor tudi po ljudskih šolah na Dunaji začeti s 15. junijem popoldanski pouk do konca šolskega leta popolnem prenehati. — Te sila potrebne počitnice uživala pak bode, kakor ukazuje naredba, samo Dunajska šolska mladina, da si je tudi po drugih mestih in krajih naših avstrijskih kronovin neznosna vročina, vsled katere dijaki veliko trpé po potu v šolo in domov, kakor tudi v šoli. Kakšna vročina, kakšen vzduh je po letu v šolski sobi, kjer sedi v jednej samej klopi po 8 do 10 učencev ali učenek natlačenih, kakor slaniki v sodčku! Tudi pri nas čutimo potrebo, da se oprosti šolska mladež ob hudej vročini popoldanskega pouka in si želimo jednacega polajšanja, kakeršno uživajo v prestolnici, tudi za svojo ožjo domovino.

„Nar.“

— Zahvala. Slavna krajnska hranilnica je letos tudi »Národní Šole« blagovolila podeliti znatno vsoto 200 gld. Za ta veledušni dar se prirčno zahvaljuje

odbor „Národné Šole“.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na novo ustanovljeni enorazrednici v Dobličah razpisana je služba učitelja in voditelja z letno plačo 500 gld., z opravično doklado 30 gl. in s prostim stanovanjem. Oddala se bode služba za trdno, ali začasno. Prošnje naj se vlagajo do 15. julija t. l. pri c. k. okrajnem šolskem svétu v Črnomlju. — Na dvorazredni ljudski šoli na Rakeku, II. uč. služba s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. Prošnje c. k. okrajnemu šolskemu svétu v Logatec do 9. julija t. l.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Iz službenih oziror so prestavljeni: g. Janez Poženel, nadučitelj z Unca, kot nadučitelj na Rakek, in na njegovo mesto na Unec pride g. Peter Repič, učitelj v Cérknici, v Cérknico pa g. Avgust Kleč, učitelj na Rakeku. — †† Umrla sta: g. Janez Schiller, nadučitelj v Semiču in g. Josip Stupar, učitelj normalne šole v pokoji v Ljubljani. R. I. P.!

Vabilo k naročbi

— za II. polovico 1886. leta. —

Z današnjim listom „Učiteljski Tovariš“ končava prvo polovico svojega šestindvajsetega leta.

Prirčno se zahvaljujemo vsem svojim p. n. g. g. zvestim prijateljem in domoljubom, ki naš list podpirajo z naročevanjem in s pridnim dopisovanjem, ter jih lepo prosimo, naj nam bodo še dalje zvesti, prijazni in naklonjeni.

Vse p. n. g. g. poluletné naročnike pa uljudno prosimo, da bi nam blagovolili poslati naročnino za drugo polovico tega leta za naš list. Tudi tiste p. n. g. g. naročnike, ki so še za pretekli čas kaj dolžni naročnine in so nam jo obljubili, najuljudneje prosimo, da bi nam jo zdaj doposlali, ker tudi naš list kakor drug „brez podpore kaj ne zmore“.

Uredništvo in založništvo.